

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

AJÁNLÁSOK

TANÁCS

A TANÁCS AJÁNLÁSA

(2018. május 22.)

az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról

(EGT-vonatkozású szöveg)

(2018/C 189/01)

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 165. és 166. cikkére,

tekintettel az Európai Bizottság javaslatára,

mivel:

- (1) A szociális jogok európai pillérének ⁽¹⁾ első alapelve értelmében mindenkinek joga van a minőségi és inkluzív oktatáshoz, képzéshez és egész életen át tartó tanuláshoz annak érdekében, hogy olyan készségeket tartson fenn, illetve szerezzon meg, amelyek lehetővé teszik a társadalomban való teljes részvételt és a munkaerőpiaci változásokhoz való sikeres alkalmazkodást. A szociális pillér szerint ahhoz is joga van mindenkinek, hogy „időben és személyre szabott segítséget kapjon munkavállalási vagy önfoglalkoztatási kilátásainak javításához. Ide tartozik az álláskereséshez, képzéshez és átképzéshez nyújtott támogatás igénybevételének joga is”. A kompetenciafejlesztés előmozdítása egy olyan európai oktatási térség létrehozására vonatkozó elképzelés egyik célja, amely képes lehet „(a)z oktatás és a kultúra lehetőségeinek maradéktalan kiaknázására [...], hiszen ezek a lehetőségek a munkahelyteremtés, a társadalmi méltányosság és az aktív polgári szerepvállalás mozgatórugói, és egyúttal a maga sokféleségében megmutató európai identitás megtapasztalásának eszközei” ⁽²⁾.
- (2) A jelenlegi életszínvonal fenntartásához, a magas szintű foglalkoztatási arány elősegítéséhez és a társadalmi kohézióhoz a jövő társadalmában és munkaerőpiacában való megerősítéséhez az embereknek a megfelelő készségekre és kompetenciákra van szükségük. Amennyiben Európa polgárai támogatást kapnak a személyes önmegvalósításukhoz, az egészségük megőrzéséhez, a foglalkoztathatóságukhoz és a társadalmi beilleszkedésükhöz szükséges készségek és kompetenciák elsajátításához, az hozzájárul ahhoz, hogy a gyors és mélyreható változások korábban Európa ellenálló képessége megerősödhessen.
- (3) Az Európai Parlament és az Európai Unió Tanácsa 2006-ban elfogadott egy, az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról szóló ajánlást. Ebben az ajánlásban a tagállamokat arra kérték, hogy „fejlesszék a kulcsfontosságú kompetenciák mindenki számára való biztosítását az egész életen át tartó tanulási stratégiáik részeként, ideértve az általános írástudás elérésére vonatkozó stratégiát is, valamint ennek érdekében használják referenciaeszközként a mellékelt »Kulcskompetenciák az egész életen át tartó tanuláshoz – Európai referenciakeret«-et” ⁽³⁾. Elfogadása óta az ajánlás kulcsfontosságú referenciadokumentum a kompetenciaközpontú oktatás, képzés és tanulás fejlesztéséhez.
- (4) Napjainkban, mivel egyre több foglalkozást érint az automatizálás, a technológiák egyre nagyobb szerepet töltenek be a munka és az élet valamennyi területén, és a vállalkozói, szociális és állampolgári kompetenciák egyre nagyobb jelentőségre tesznek szert a rugalmasság és a változásokhoz való alkalmazkodás képességének biztosítása terén, a kompetenciákhoz kapcsolódó követelmények megváltoztak.

⁽¹⁾ COM(2017)250.

⁽²⁾ COM(2017)673.

⁽³⁾ HL L 394., 2006.12.30., 10. o.

- (5) Ugyanakkor a nemzetközi felmérések, például a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) nemzetközi tanulói teljesítménymérése (PISA) vagy az OECD Nemzetközi Felnőttkompetencia-értékelési Programjának (PIAAC) felmérései azt mutatják, hogy továbbra is magas azoknak a serdülőknek és felnőtteknek az aránya, akik nem rendelkeznek megfelelő szintű alapkészségekkel. 2015-ben minden ötödik tanuló számára komoly nehézségeket okozott az olvasási, a matematikai és a természettudományos készségek megfelelő szintjének elérése⁽¹⁾. Néhány országban a felnőttek akár egyharmada csak a legalacsonyabb tudásszinteket érte el az írási, olvasási és számolási készségek terén⁽²⁾. Az uniós népesség 44 %-a vagy gyenge digitális készségekkel rendelkezik, vagy egyáltalán nem rendelkezik ilyen készségekkel (19 %)⁽³⁾.
- (6) Következésképpen az alapkészségekbe történő befektetés minden eddiginél fontosabbá vált. A magas színvonalú oktatás, ideértve a tanórán kívüli tevékenységeket és a kompetenciafejlesztés tágabb értelemben vett megközelítését, hozzájárul az alapkészségek terén elért eredmények javításához. Ezenkívül új tanulási módszereket kell feltérképezni az egyre mobilabbá váló és a digitális technológiákat egyre kiterjedtebb mértékben használó társadalom számára⁽⁴⁾. A digitális technológiák hatással vannak az oktatásra, a képzésre és a tanulásra, mégpedig oly módon, hogy az egyre mobilabb társadalom igényeihez igazított, rugalmasabb tanulási környezeteket hoznak létre⁽⁵⁾.
- (7) A tudásalapú gazdaságban a tények és eljárások memorizálása fontos, de nem elég a sikerhez és az előrelépéshez. Gyorsan változó társadalmunkban minden korábnál fontosabbak az olyan készségek, mint a problémamegoldás, a kritikus gondolkodás, az együttműködési képesség, a kreativitás, a számítógépes gondolkodás és az önszabályozás. Ezek azok az eszközök, amelyek segítségével a megtanultakat hasznosítani tudjuk a gyakorlatban, új ötletek, új elméletek, új termékek és új tudás létrehozása érdekében.
- (8) Az Új európai készségfejlesztési programba⁽⁶⁾ belefoglalták az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról szóló, 2006. évi ajánlás felülvizsgálatának szándékát, elismerve, hogy a készségekbe és kompetenciákba, valamint a kulcskompetenciák egységes és naprakész értelmezésébe való befektetés az európai oktatás, képzés és nem formális tanulás előmozdításának első lépése.
- (9) A társadalmi és gazdasági változásokra való reagálás és a munkaerőpiac jövőjéről folytatott viták tanulságainak figyelembevétele érdekében, a kulcskompetenciákról szóló 2006. évi ajánlás felülvizsgálatával kapcsolatos nyilvános konzultáció eredményeinek megfelelően mind az ajánlást, mind az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciák európai referenciakeretét felül kell vizsgálni és naprakésszé kell tenni.
- (10) Támogatni kell a kulcskompetenciák fejlesztését, validálását és a kompetenciaközpontú oktatás, képzés és tanulás biztosítását, olyan bevált gyakorlatok meghonosítása révén, amelyek hatékonyabban segítik az oktatásban dolgozó szakembereket feladataik elvégzésében és javítják az általuk nyújtott oktatás színvonalát, korszerűsítik az értékelési és validálási módszereket és eszközöket, valamint új és innovatív oktatási és tanulási formákat vezetnek be⁽⁷⁾. Ennek megfelelően ebben az ajánlásban – az elmúlt évtized tapasztalataira alapozva – foglalkozni kell a kompetenciaközpontú oktatás, képzés és tanulás végrehajtása terén fennálló kihívásokkal.
- (11) A különféle tanulási környezetekben megszerzett kompetenciák validálásának támogatása lehetővé teszi, hogy az egyének elismertessék kompetenciáikat, és teljes vagy – adott esetben – részleges képesítést szerezzenek⁽⁸⁾. Ez a folyamat épülhet a nem formális és az informális tanulás validálására vonatkozó meglévő szabályokra, valamint az európai képesítési keretrendszerre⁽⁹⁾, amely közös referenciakeretet biztosít a képesítési szintek összehasonlításához, és azt is megadja, hogy milyen kompetenciákra van szükség e szintek eléréséhez. Ezenkívül az értékelés segítheti a tanulási folyamatok strukturálását és a pályaaorientációt, segítséget nyújtva az egyéneknek abban, hogy kompetenciáikat a munkaerőpiac változó követelményeit is figyelembe véve fejlesszék⁽¹⁰⁾.

(1) OECD (2016): A 2015. évi PISA-felmérés eredményei.

(2) Európai Bizottság (2016): Oktatási és Képzési Figyelő 2016.

(3) Európai Bizottság, 2017. évi digitális eredménytábla.

(4) Vitaanyag a globalizáció előnyünkre fordításáról (COM(2017) 240 final).

(5) Gondoljuk újra az oktatást: beruházás a készségekbe a jobb társadalmi-gazdasági eredmények érdekében (COM(2012) 669 final).

(6) COM(2016) 381 final.

(7) A Tanács és a Bizottság közös jelentése az oktatás és a képzés terén folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszerének végrehajtásáról (Oktatás és képzés 2020) (HL C 417., 2015.12.15., 25. o.).

(8) HL C 398., 2012.12.22., 1. o.

(9) HL C 189., 2017.6.15., 15. o.

(10) A Tanács és a tagállamok kormányainak a Tanács keretében ülésező képviselői által kialakított 2008. november 21-i állásfoglalás a pályaaorientációnak az egész életen át tartó tanulási stratégiáiba való fokozottabb integrálásáról (HL C 319., 2008.12.13., 4. o.).

- (12) A személyes önmegvalósításhoz, az egészség megőrzéséhez, a foglalkoztathatósághoz és a társadalmi beilleszkedéshez szükséges kulcskompetenciák körének meghatározását nemcsak társadalmi és gazdasági fejlemények formálták, hanem az elmúlt évtized különböző európai kezdeményezései is. Kiemelt figyelmet kapott az alapkészségek fejlesztése, a nyelvtanulásba való befektetés, a digitális és a vállalkozói kompetenciák fejlesztése, a közös értékeknek a társadalmaink működésében betöltött szerepe, valamint a fiatalok ösztönzése arra, hogy nagyobb számban válasszanak természettudományos pályát. A referenciakeretnek tükröznie kell mindezen fejleményeket.
- (13) A fenntartható fejlesztési célok közül a 4.7. cél hangsúlyozza, hogy szükség van annak „biztosítására, hogy minden tanuló szert tegyen a fenntartható fejlődés előmozdításához szükséges ismeretekre és készségekre, többek között a fenntartható fejlődéssel és a fenntartható életmóddal, az emberi jogokkal, a nemek közötti egyenlőséggel, a béke és erőszakmentesség kultúrájának előmozdításával, a világpolgársággal, valamint a kulturális sokféleséggel és a kultúra fenntartható fejlődéshez való hozzájárulásának elismerésével kapcsolatos oktatás révén”⁽¹⁾. Az UNESCO „Oktatás a fenntartható fejlődés szolgálatában” globális cselekvési programja megerősíti, hogy a fenntartható fejlődést szolgáló oktatás a minőségi oktatás szervező része, és minden más fenntartható fejlődési cél elérésének szempontjából is kulcsfontosságú. A referenciakeret felülvizsgálata is ezt a célt szolgálja.
- (14) A modern társadalmaink, valamint az interkulturális megértés és együttműködés szempontjából egyre nagyobb jelentőséggel bíró nyelvtanulás biztosítását a közös európai nyelvi referenciakeret támogatja. A referenciakeret segítséget nyújt a nyelvi kompetencia fő elemeinek meghatározásához és támogatja a nyelvtanulási folyamatot. Emellett megteremti a nyelvi kompetenciák meghatározásának alapját, különösen az idegen nyelvekre vonatkozóan, tartalma pedig visszatükröződik a kulcskompetenciák európai referenciakeretének naprakésszé tett változatában.
- (15) A digitális kompetenciakeret és a vállalkozói kompetenciakeret létrehozása támogatja a kompetenciafejlesztést. Hasonlóképpen az Európa Tanácsnak a demokratikus kultúra építéséhez szükséges kompetenciakerete a demokratikus társadalmakban való megfelelő részvételhez szükséges értékek, készségek és attitűdök átfogó keretét kínálja. A referenciakeret naprakésszé tétele során mindezeket kellőképpen figyelembe vették.
- (16) Annak érdekében, hogy a fiatalokat nagyobb számban ösztönözzék természettudományos, technológiai, műszaki és matematikai (TTMM) életpálya választására, Európa-szerte születtek kezdeményezések arra irányulóan, hogy kutatásalapú pedagógiai módszerek segítségével, valamint társadalmi szereplők és ágazatok széles körének bevonásával szorosabban összekapcsolják a természettudományok oktatását a művészetekkel és más tantárgyakkal. Míg e kompetenciák meghatározása nem sokat változott az elmúlt évek alatt, egyre aktuálisabbá válik a TTMM területén zajló kompetenciafejlesztés támogatása, így annak ebben az ajánlásban is helyet kell kapnia.
- (17) A nem formális és az informális tanulás jelentőségét és relevanciáját egyértelművé teszik a kulturális tevékenységek, az ifjúsági munka, az önkéntes munka és az alulról szerveződő sporttevékenységek során szerzett tapasztalatok. A nem formális és az informális tanulás fontos szerepet tölt be az alapvető interperszonális, kommunikációs és kognitív készségek fejlesztésének támogatásában, ideértve többek között a kritikus gondolkodást, az elemzőkészséget, a kreativitást, a problémamegoldást és az ellenálló képességet, amelyek a fiatalok számára megkönnyítik a felnőttkorba, valamint az aktív polgári szerepvállalás és a munka világába való átlépést⁽²⁾. A különböző tanulási formák közötti hatékonyabb együttműködés megvalósítása elősegíti számos tanulási módszer és környezet népszerűsítését⁽³⁾.
- (18) A kulcskompetenciák egész életen át tartó fejlesztése érdekében az oktatás és a képzés valamennyi szintjén és minden tanulási pálya során támogatni kell a magas színvonalú kisgyermekkorai nevelés és gondozás kialakítását⁽⁴⁾; az iskolai oktatás további fejlesztését és a kiváló minőségű oktatás biztosítását⁽⁵⁾; kompetenciafejlesztési pályák biztosítását az alacsonyan képzett felnőttek számára⁽⁶⁾; a szakmai alapképzés és továbbképzés továbbfejlesztését; továbbá a felsőoktatás korszerűsítését⁽⁷⁾.

⁽¹⁾ Az Egyesült Nemzetek Szervezetének közgyűlése által 2015. szeptember 25-én elfogadott határozat – Világunk átalakítása: a fenntartható fejlődés 2030-ig szóló programja.

⁽²⁾ A Tanács következtetése a fiataloknak a felnőttkorba, valamint az aktív polgári szerepvállalás és a munka világába való sikeres átlépését elősegítő alapvető életkészségek fiatalok körében való fejlesztésének támogatásában az ifjúsági munka által betöltött szerepről (HL C 189., 2017.6.15., 30. o.).

⁽³⁾ A Tanács következtetése a horizontális szakpolitikai együttműködésnek a fiatalokat érintő társadalmi-gazdasági kihívások hatékony kezelése érdekében történő bővítéséről (HL C 172., 2015.5.27., 3. o.).

⁽⁴⁾ A Tanács következtetése a kisgyermekkorai nevelésnek és az alapkü oktatásnak a kreativitás, az innováció és a digitális kompetencia előmozdításában betöltött szerepéről (HL C 172., 2015.5.27., 17. o.).

⁽⁵⁾ A Tanács következtetése az iskolák fejlesztéséről és a kiváló oktatásról (HL C 421., 2017.12.8., 2. o.).

⁽⁶⁾ A Tanács 2016. december 19-i ajánlása a kompetenciafejlesztési pályákról: Új lehetőségek felnőttek számára (HL C 484., 2016.12.24., 1. o.).

⁽⁷⁾ A Tanács következtetése az EU megújított felsőoktatási programjáról (HL C 429., 2017.12.14., 3. o.).

- (19) Ebben az ajánlásban – az egész életen át tartó tanulást szem előtt tartva – foglalkozni kell az oktatás, a képzés és a tanulás formális, nem formális és informális módjainak széles körével. Az ajánlásban törekedni kell a különböző tanulási formák közötti átmenetek és együttműködés támogatására képes kompetenciák egységes értelmezésének kialakítására. Az ajánlás olyan bevált gyakorlatokat határoz meg, amelyek képesek kielégíteni az oktatásban dolgozó szakemberek – azaz többek között a tanárok, oktatók, tanárképző szakemberek, oktatási és képzési intézményvezetők, kollégák képzéséért felelős alkalmazottak, kutatók és egyetemi tanárok, ifjúságsegítők és felnőttoktatásban dolgozók, valamint munkáltatók és munkaerőpiaci érdekelt felek – igényeit. Az ajánlás foglalkozik az intézményekkel és a szervezetekkel is, ideértve a szociális partnereket és a civil társadalmi szervezeteket, továbbá útmutatást és támogatást nyújt az embereknek kompetenciáik kisgyermekkorától kezdődő és egész életen át tartó fejlesztéséhez.
- (20) Ez az ajánlás teljes mértékben tiszteletben tartja a szubszidiaritás és az arányosság elvét,

ELFOGADTA EZT AZ AJÁNLÁST:

A tagállamok:

1. támogassák a magas színvonalú és inkluzív oktatáshoz, képzéshez és egész életen át tartó tanuláshoz való jogot, és biztosítsák a kulcskompetenciák fejlesztésének lehetőségét mindenki számára, a „Kulcskompetenciák az egész életen át tartó tanuláshoz – Európai referenciakeret”-nek a mellékletben meghatározottaknak megfelelő, teljeskörű alkalmazása révén, valamint
 - 1.1. támogassák és erősítsék meg a kulcskompetenciák kisgyermekkorától kezdődő és egész életen át tartó fejlesztését mindenki számára, az egész életen át tartó tanulásra vonatkozó nemzeti stratégiák részeként;
 - 1.2. támogassanak minden tanulót, ideértve a hátrányos helyzetű vagy a sajátos nevelési igényű tanulókat is, lehetőségeik kiteljesítésében;
2. támogassák a kulcskompetenciák fejlesztését, különös figyelmet fordítva a következőkre:
 - 2.1. az alapkészségek (írás és olvasás, számolás, valamint az alapvető digitális készségek) szintjének növelése és a tanulás elsajátítására vonatkozó kompetencia fejlesztésének támogatása, mivel ez folyamatosan javuló alapot szolgáltat a tanuláshoz és a társadalomban való részvételhez az egész életen át;
 - 2.2. a személyes, a szociális és a tanulás elsajátítására vonatkozó kompetenciák szintjének javítása az egészségügyi, jövőorientált életvezetés támogatása érdekében;
 - 2.3. a természettudományok, a technológia, a műszaki tudományok és a matematika (TTMM) területén szükséges kompetenciák elsajátításának előmozdítása, figyelembe véve ezeknek a művészetekkel, a kreativitással és az innovációval való kapcsolatát, és minél több fiatalt – különösen lányokat és fiatal nőket – ösztönözve arra, hogy a TTMM területével kapcsolatos pályát válasszanak;
 - 2.4. a digitális kompetenciák szintjének növelése és javítása az oktatás és képzés valamennyi szakaszában, a teljes lakosság körében;
 - 2.5. a vállalkozói kompetencia, a kreativitás és a kezdeményezőkézség előmozdítása, különösen a fiatalok körében, például olyan lehetőségek támogatásával, amelyek révén a fiatal tanulók iskolai tanulmányaik alatt legalább egyszer gyakorlati vállalkozói tapasztalatokat szerezhetnek;
 - 2.6. a nyelvi kompetenciák szintjének javítása, a hivatalos és az egyéb nyelvek tekintetében egyaránt, valamint a tanulók támogatása abban, hogy a munkájukhoz vagy az élethelyzetükhöz kapcsolódó különböző nyelveket tanulhassanak, mivel ez elősegítheti a határokon átnyúló kommunikációt és mobilitást;
 - 2.7. az állampolgári kompetenciák fejlesztésének támogatása, az Európai Unióról szóló szerződés 2. cikkében és az Európai Unió Alapjogi Chartájában említett közös értékek ismertségének növelése céljából;
 - 2.8. a kulcskompetenciák elsajátítása fontosságának és azok társadalommal való kapcsolatának tudatosítása minden tanuló és az oktatásban dolgozó minden szakember körében;

3. bevált gyakorlatok alkalmazásával segítsék elő a kulcskompetenciák elsajátítását, mindenekelőtt a következőkön keresztül támogatva a mellékletben meghatározott kulcskompetenciák fejlesztését:
 - 3.1. különböző tanulási módszerek és környezetek előmozdítása a különböző oktatási, képzési és tanulási formákban, ideértve a digitális technológiák megfelelő alkalmazását is;
 - 3.2. támogatás nyújtása az oktatásban dolgozó szakembereknek és az oktatási folyamatot támogató más érdekelt feleknek, többek között a családoknak, a tanulók kulcskompetenciáinak az oktatási, képzési és tanulási formákban folytatott, egész életen át tartó tanulásra irányuló megközelítés keretében történő fejlesztése érdekében;
 - 3.3. a különböző formákban elsajátított kulcskompetenciák értékelésének és validálásának támogatása és további fejlesztése a tagállamok szabályainak és eljárásainak megfelelően;
 - 3.4. az oktatási, képzési és tanulási formák közötti együttműködés – valamennyi szinten és különböző területeken történő – megerősítése a tanulói kompetencia folyamatosabb fejlesztése és innovatív tanulási módszerek kidolgozása érdekében;
 - 3.5. az oktatási, képzési, foglalkoztatási és egyéb tanulási formákban használt eszközök, erőforrások és útmutatások megerősítése, hogy mindenki könnyebben tudja irányítani egész életen át tartó tanulási pályáját;
4. építsék be az ENSZ fenntartható fejlesztési céljaiban – mindenekelőtt a 4.7. célban – kifejezett törekvéseket az oktatásba, képzésbe és tanulásba, többek között az éghajlatváltozás sokrétű hatásainak csökkentésével és a természeti erőforrások fenntartható módon történő felhasználásával kapcsolatos ismeretek megszerzésének ösztönzése révén;
5. a meglévő kereteken belül, valamint az oktatás és a képzés terén folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszerén (Oktatás és képzés 2020), illetve a később annak helyébe lépő keretrendszereken keresztül számoljanak be a kulcskompetenciáknak a teljes oktatási és képzési ágazatban – többek között a nem formális és amennyiben lehetséges, az informális tanulás terén – való előmozdítása során szerzett tapasztalatokról és az e téren elért előrehaladásról;

ÜDVÖZLI, HOGY A BIZOTTSÁG, KELLŐEN FIGYELEMBE VÉVE A TAGÁLLAMOK HATÁSKÖREIT:

6. támogatja az ajánlás végrehajtását és az európai referenciakeret alkalmazását a tagállamok közötti kölcsönös tanulás előmozdítása révén, valamint azáltal, hogy a tagállamokkal együttműködve referenciaanyagokat és -eszközöket dolgoz ki, mint például az alábbiakat:
 - 6.1. adott esetben a meghatározott kompetenciákkal kapcsolatos, a kompetenciafejlesztést és -értékelést előmozdító keretek⁽¹⁾;
 - 6.2. a tanulási és tanulástámogató módszerek új formáit feldolgozó, tényeken alapuló útmutatók;
 - 6.3. az oktatásban dolgozó szakembereket és egyéb érdekelt feleket támogató eszközök, például online képzési kurzusok, önértékelési eszközök⁽²⁾, valamint hálózatok, többek között az eTwinning és az európai felnőttoktatás elektronikus platformja (EPALE);
 - 6.4. a kulcskompetenciák értékelésével és validálásának támogatásával kapcsolatos, az Oktatás és képzés 2020, illetve a később annak helyébe lépő keretrendszerek alapján végzett munkán⁽³⁾ alapuló megközelítések;
7. az ENSZ inkluzív és igazságos minőségi oktatást és az egész életen át tartó tanulási lehetőségekhez való egyetemes hozzáférést kitűző 4. fenntartható fejlesztési céljára való tekintettel támogatja a fenntartható fejlődést szolgáló oktatás további fejlesztésére és előmozdítására irányuló kezdeményezéseket;
8. a meglévő keretrendszereken és eszközökön keresztül beszámol a tanulók kulcskompetenciáinak az oktatási, képzési és tanulási formákban folytatott, egész életen át tartó tanulásra irányuló uniós megközelítés keretében történő fejlesztésével kapcsolatos tapasztalatokról és legjobb gyakorlatokról.

⁽¹⁾ A közös európai nyelvi referenciakeret, a digitális kompetenciakeret és a vállalkozói kompetenciakeret létrehozása során szerzett tapasztalatok és szakértelem alapján.

⁽²⁾ Például a Digitális Kompetenciakeret.

⁽³⁾ Kulcskompetenciák értékelése az alapoktatásban és -képzésben: szakpolitikai iránymutatás (SWD (2012) 371).

Ez az ajánlás az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról szóló, 2006. december 18-i európai parlamenti és tanácsi ajánlás helyébe lép.

Kelt Brüsszelben, 2018. május 22-én.

a Tanács részéről

az elnök

K. VALCHEV

MELLÉKLET

AZ EGÉSZ ÉLETEN ÁT TARTÓ TANULÁSHOZ SZÜKSÉGES KULCSKOMPETENCIÁK
EURÓPAI REFERENCIAKERET**Háttér és célkitűzések**

Mindenkinek joga van a színvonalas és inkluzív oktatáshoz, képzéshez és egész életen át tartó tanuláshoz annak érdekében, hogy olyan készségeket tartson, illetve szerezzen meg, amelyek lehetővé teszik számára, hogy teljes mértékben részt vehessen a társadalomban és sikeresen alkalmazkodjon a munkaerőpiaci változásokhoz.

Mindenkinek joga van ahhoz, hogy időben és személyre szabott segítséget kapjon munkavállalási vagy önfoglalkoztatási kilátásainak javításához. Idetartozik az álláskereséshez, képzéshez és átképzéshez nyújtott támogatás igénybevételének joga is.

Ezeket az elveket a szociális jogok európai pillére határozza meg.

Egy gyorsan változó és nagymértékben összekapcsolt világban mindenkinek számos készségre és kompetenciára van szüksége, valamint arra, hogy azok fejlesztését egész életében folytassa. Az e referenciakeretben meghatározott kulcskompetenciák célja a nagyobb mértékű egyenlőség és a demokratikusabb társadalmak eléréséhez szükséges alapok lefektetése. A kulcskompetenciák segíthetnek az inkluzív és fenntartható növekedésre, a társadalmi kohézióra és a demokratikus kultúra továbbfejlesztésére irányuló igény kielégítésében.

A referenciakeret fő célkitűzései a következők:

- a) a foglalkoztathatósághoz, a személyes önmegvalósításhoz és az egészség megőrzéséhez, az aktív és felelős polgári szerepvállaláshoz, valamint a társadalmi beilleszkedéshez szükséges kulcskompetenciák azonosítása és meghatározása;
- b) európai referenciakeret biztosítása a szakpolitikai döntéshozók, az oktatási és képzési szolgáltatók, az oktatásban dolgozó szakemberek, a pályaaorientációs tanácsadók, a munkáltatók, az állami foglalkoztatási szolgálatok és a tanulók számára;
- c) az egész életen át tartó kompetenciafejlesztés elősegítése érdekében tett európai, nemzeti, regionális és helyi szintű törekvések támogatása.

Kulcskompetenciák

Ezen ajánlás alkalmazásában a kompetenciák ismeretek, készségek és attitűdök kombinációjaként határozhatók meg, ahol:

- d) az ismereteket a már meglévő, valamely terület vagy téma megértését elősegítő tények és számok, koncepciók, elképzelések és elméletek teszik ki;
- e) a készségek az eredmények elérése érdekében a folyamatok végrehajtásához és a meglévő ismeretek felhasználásához szükséges képességet jelentik;
- f) az attitűdök az ötletekre, személyekre vagy helyzetekre irányuló cselekvésre vagy reakcióra vonatkozó hajlamot vagy gondolkodásmódot írják le.

A kulcskompetenciák azok a kompetenciák, amelyekre mindenkinek szüksége van a személyes önmegvalósításhoz és fejlődéshez, a foglalkoztathatósághoz, a társadalmi beilleszkedéshez, a fenntartható életmódhoz, a békés társadalmakban való sikeres élethez, az egészségtudatos életvezetéshez és az aktív polgári szerepvállaláshoz. E kompetenciák fejlesztése az egész életen át tartó tanulás jegyében történik kisgyermekkortól kezdve az egész felnőtt életen keresztül, a bármilyen környezetben – többek között családban, iskolában, munkahelyen, lakókörnyezetben és egyéb közösségekben – folytatott formális, nem formális és informális tanulás keretei között.

A kulcskompetenciák mind egyformán fontosak; mindegyiknek szerepe van abban, hogy sikeres életet tudjunk élni a társadalomban. A kompetenciákat számos különböző összefüggésben és sokféle kombinációban lehet alkalmazni. Átfedik egymást és egymásba fonódnak; az egyik területhez elengedhetetlenül szükséges elemek támogatnak egy másik területtel kapcsolatos kompetenciát. Az olyan készségek mint a kritikus gondolkodás, a problémamegoldás, a csapatmunka, a kommunikációs és tárgyalási készségek, az elemzőkészség, a kreativitás és az interkulturális készségek, az összes kulcskompetenciának részét képezik.

E referenciakeret a következő nyolc kulcskompetenciát határozza meg:

- írás-olvasási kompetencia,
- többnyelvűségi kompetencia,
- matematikai kompetencia, valamint a természettudományokkal, a technológiával és a műszaki tudományokkal kapcsolatos kompetenciák,
- digitális kompetencia,

- a személyes, a szociális és a tanulás elsajátítására vonatkozó kompetencia,
- állampolgári kompetencia,
- vállalkozói kompetencia,
- a kulturális tudatosság és kifejezőkészség kompetenciája.

1. Írás-olvasási kompetencia

Az írás-olvasási kompetencia azt jelenti, hogy valaki képes koncepciókat, érzéseket, tényeket és véleményeket szóban és írásban is – vizuális, hang-/audio- és digitális anyagok segítségével – tudományágakon átívelően és összefüggéseken keresztül azonosítani, megérteni, kifejezni, létrehozni és értelmezni. Magában foglalja a másokkal megfelelő és kreatív módon történő hatékony kommunikálás és kapcsolatteremtés képességét is.

Az írás-olvasási kompetencia elsajátítása az alapja a további tanuláshoz és a további nyelvi interakcióknak. A környezet függvényében az írás-olvasási kompetencia kifejleszhető az anyanyelven, valamint az iskoláztatás és/vagy valamely ország vagy régió hivatalos nyelvén is.

Az ehhez a kompetenciához kapcsolódó elengedhetetlen ismeretek, készségek és attitűdök

E kompetenciának része az olvasás és az írás ismerete, valamint az írásbeli információk megbízható értelmezésére való képesség, így tehát e kompetencia megköveteli az egyéntől, hogy rendelkezzen a szókinccs, a funkcionális nyelvtan és a nyelvi funkciók ismeretével. Ez magában foglalja a verbális kapcsolattartás fő típusainak, irodalmi és nem irodalmi szövegek széles körének, valamint a különféle nyelvi stílusok és regiszterek fő sajátosságainak ismeretét.

Az egyénnek rendelkeznie kell azzal a készséggel, hogy mind szóban, mind írásban kommunikálni tudjon különféle helyzetekben, valamint hogy figyelemmel kísérje és a helyzet követelményeihez igazítsa kommunikációját. Ez a kompetencia magában foglalja továbbá azt, hogy az egyén meg tud különböztetni különféle típusú forrásokat és használni is tudja azokat, információt tud keresni, gyűjteni és feldolgozni, segédeszközöket tud alkalmazni, valamint szóbeli és írásbeli érveit a helyzetnek megfelelő módon, meggyőzően tudja megfogalmazni és kifejezni. Magában foglalja a kritikus gondolkodást, valamint az információk értékelésének és célirányos felhasználásának a képességét is.

Az írás-olvasási kompetenciához tartozó pozitív attitűd része a kritikus és építő jellegű párbeszédre való hajlam, az esztétikai minőség tisztelete, valamint a másokkal folytatott kommunikáció iránti érdeklődés. Ehhez szükséges a nyelv másokra gyakorolt hatásának tudatosítása és a nyelv pozitív és társadalmilag felelős módon való értése és használata.

2. Többnyelvűségi kompetencia ⁽¹⁾

Ez a kompetencia a különböző nyelvek kommunikációs célra történő megfelelő és hatékony használatára való képességet határozza meg. Túlnyomó részben tartalmazza az írás-olvasási kompetencia fő dimenzióit: a koncepciók, gondolatok, érzések, tények és vélemények megértésének, kifejezésének és értelmezésének szóban és írásban történő képességén alapul (hallott szöveg értése, beszédkészség, olvasott szöveg értése és íráskészség) a társadalmi és kulturális tevékenységek megfelelő keretein belül az egyén kívánalmainak és szükségleteinek megfelelően. A többnyelvűségi kompetencia magában foglalja a történelmi dimenziót és az interkulturális kompetenciákat is. A közös európai referenciakeretben foglaltaknak megfelelően a különböző nyelvek és médiumok közötti közvetítés képességén alapul. Adott esetben ideértendő az anyanyelvi kompetenciák fenntartása és továbbfejlesztése, valamint az adott ország hivatalos nyelvének/nyelveinek elsajátítása is ⁽²⁾.

Az ehhez a kompetenciához kapcsolódó elengedhetetlen ismeretek, készségek és attitűdök

Ez a kompetencia a különböző nyelvek szókinccsének és funkcionális nyelvtanának ismeretét, valamint a verbális kapcsolattartás és a nyelvi regiszterek fő típusaira való rálátást követeli meg. Fontos a társadalmi konvencióknak, valamint a nyelvek kulturális vetületének és változatosságának ismerete.

Az ehhez a kompetenciához elengedhetetlen készségek magukban foglalják a szóbeli üzenetek megértésének, a beszélgetések kezdeményezésének, folytatásának és lezárásának, valamint az egyén igényeinek megfelelő szövegek olvasásának, megértésének és előállításának – az egyes nyelveknél eltérő szintű – képességét. Az egyéneknek képesnek kell lenniük megfelelő módon használni az eszközöket, valamint egész életük során formális, nem formális és informális keretek között nyelveket tanulni.

A pozitív attitűd magában foglalja a kulturális sokféleség tiszteletét, valamint a különböző nyelvek és az interkulturális kommunikáció iránti érdeklődést és kíváncsiságot. Magában foglalja továbbá minden ember egyedi nyelvi profiljának tiszteletben tartását, ideértve mind a kisebbségekhez tartozó és/vagy migráns háttérű személyek anyanyelvének tiszteletben tartását, mind pedig az adott ország hivatalos nyelvének/nyelveinek a kapcsolattartás közös keretként való elismerését.

⁽¹⁾ Az Európa Tanács angol nyelven a „*plurilingualism*” szót használja az egyének több nyelvre vonatkozó kompetenciáinak kifejezésére, az Európai Unió hivatalos dokumentumaiban ugyanakkor a „*multilingualism*” szó szerepel mind az egyéni kompetenciák, mind pedig a társadalmi helyzetek megnevezésére. Ennek részben az az oka, hogy az angol és a francia nyelven kívül a többi nyelvben nehéz különbséget tenni a *plurilingual* és a *multilingual* szó között.

⁽²⁾ Szintén ideértendő a klasszikus nyelvek, így például az ógörög és a latin elsajátítása. A klasszikus nyelvek számos modern nyelvnek jelentik az alapját, így ismeretük általánosságban megkönnyítheti a nyelvtanulást.

3. Matematikai kompetencia, valamint a természettudományokkal, a technológiával és a műszaki tudományokkal kapcsolatos kompetenciák

- A. A matematikai kompetencia a matematikai gondolkodás és megközelítés fejlesztésének és alkalmazásának képessége a mindennapok különböző problémáinak megoldása érdekében. A magabiztos számolni tudásra alapozva a hangsúly a folyamaton és a tevékenységen, valamint a tudáson van. A matematikai kompetencia különböző mértékben magában foglalja a matematikai gondolkodásmód és megjelenítés (képletek, modellek, szerkezetek, grafikonok, táblázatok) alkalmazásának képességét és az erre irányuló hajlandóságot.
- B. A természettudományi kompetencia azt a képességet és hajlandóságot jelenti, hogy a természeti világ magyarázatához felhasználjuk a rendelkezésre álló ismereteket és módszereket – többek között a megfigyelést és a kísérletezést – annak érdekében, hogy felismerjük a problémákat és bizonyítékokra alapozott következtetéseket vonjunk le. A műszaki és mérnöki tudományok terén meglévő kompetenciák az e tudásnak és módszertannak az érzékelt emberi akaratra vagy szükségletekre válaszként adott alkalmazásai. A természet-, műszaki és mérnöki tudományi kompetencia magában foglalja az emberi tevékenység által okozott változások megértését és az egyes polgár felelősségét.

Az ehhez a kompetenciához kapcsolódó elengedhetetlen ismeretek, készségek és attitűdök

- A. A matematika terén szükséges ismeretek magukban foglalják a számok, a mértékek és szerkezetek, az alpműveletek és az alapvető matematikai megjelenítési formák alapos ismeretét, a matematikai fogalmak és koncepciók és azon kérdések létének ismeretét, amelyekre a matematika válasszal szolgálhat.

Az egyénnek rendelkeznie kell azzal a készséggel, hogy alkalmazni tudja az alapvető matematikai elveket és folyamatokat a mindennapok során, otthon és a munkahelyen (pl. pénzügyi készségeket), valamint hogy követni és értékelni tudja az érvek láncolatát. Az egyénnek képesnek kell lennie arra, hogy matematikai úton indokoljon, megértse a matematikai bizonyítást és a matematika nyelvén kommunikáljon, megfelelő segédeszközöket alkalmazzon, ideértve a statisztikai adatokat és grafikonokat, valamint hogy megértse a digitalizáció matematikai vonatkozásait.

A matematika terén a pozitív attitűd az igazság tiszteletén és azon a törekvésen alapszik, hogy a dolgok okát és azok érvényességét keressük.

- B. A természet-, műszaki és mérnöki tudományok terén szükséges ismeretek magukban foglalják a természeti világ alapelveit, az alapvető tudományos koncepciókat, elméleteket, elveket és módszereket, technológiát, technológiai termékeket és folyamatokat, valamint a tudomány, a technológia, a mérnöki tudományok és általában az emberi tevékenység természeti világra gyakorolt hatásának megértését. Ennek eredményeképpen ezeknek a kompetenciáknak lehetővé kell tenniük, hogy az egyének nagy vonalakban jobban megértsék a tudományos elméletek, alkalmazások és a technológia társadalmi előnyeit, korlátait és kockázatait (a döntéshozatallal, értékekkel, erkölcsi kérdésekkel, kultúrával stb. kapcsolatban).

A készségek közé tartozik a tudomány meghatározott módszerek, többek között megfigyelések és ellenőrzött kísérletek révén történő vizsgálatra szolgáló folyamatként való felfogása, a logikus és racionális gondolkodás képessége a feltételezések igazolása céljából, továbbá az arra való hajlandóság, hogy elveszük saját meggyőződéseinket, ha azok az új kísérleti eredményeknek ellentmondanak. A készségek magukban foglalják azt a képességet, hogy technológiai eszközöket és gépeket, valamint tudományos adatokat alkalmazzunk és módosítsunk annak érdekében, hogy elérjünk egy célt, vagy bizonyítékokra alapozott döntést hozzunk, vagy végkövetkeztetésre jussunk. Az egyénnek továbbá képesnek kell lennie arra, hogy felismerje a tudományos kutatás alapvető jellemzőit és közölni tudja a hozzájuk vezető következtetéseket és indoklást.

A kompetencia magában foglalja a kritikus értékelés és kíváncsiság attitűdjét, az etikai kérdések figyelembevételét, valamint mind a biztonság, mind pedig a környezeti fenntarthatóság támogatását, különösen az önmagunkat, családjunkat, közösségünket érintő és a globális problémákkal kapcsolatos tudományos és technológiai fejlődéssel összefüggésben.

4. Digitális kompetencia

A digitális kompetencia része a digitális technológiák tanuláshoz, munkához és a társadalomban való részvételhez történő magabiztos, kritikus gondolkodáson alapuló és felelős használata, illetve az ezekkel kapcsolatos elköteleződés. Ide tartozik az információ- és adatkezelés terén való jártasság, a kommunikáció és az együttműködés, a médiaműveltség, a digitális tartalmak előállítása (ideértve a programozást is), a biztonság (ideértve a digitális jólétet és a kiberbiztonsággal kapcsolatos kompetenciákat is), a szellemi tulajdonnal kapcsolatos kérdések, a problémamegoldás, valamint a kritikus gondolkodás.

Az ehhez a kompetenciához kapcsolódó elengedhetetlen ismeretek, készségek és attitűdök

Az egyéneknek tisztában kell lenniük azzal, hogy a digitális technológiák hogyan állíthatók a kommunikáció, a kreativitás és az innováció szolgálatába, továbbá ismerniük kell az általuk kínált lehetőségeket, a korlátaikat, a hatásaikat és a használatukban rejlő kockázatokat. Fontos, hogy tisztában legyenek a kialakulóban lévő digitális technológiák mögött meghúzódó általános elvekkel, eljárásokkal és logikával, valamint hogy ismerjék a különböző eszközök, szoftverek és hálózatok alapvető működését és használati módját. Fontos az is, hogy kritikus gondolkodással viszonyuljanak a digitális eszközök által elérhetővé tett információk és adatok érvényességéhez, megbízhatóságához és hatásához, valamint, hogy ismerjék a digitális technológiák használatával kapcsolatos jogi és etikai elveket is.

Az egyéneknek képesnek kell lenniük a digitális technológiákat az aktív polgári szerepvállalásuk és társadalmi beilleszkedésük, a másokkal való együttműködés, valamint a személyes, társadalmi és gazdasági célok elérését segítő kreativitás szolgálatába állítani. A készségek közé tartozik a digitális tartalmak felhasználására, elérésére, szűrésére, értékelésére, létrehozására, programozására és megosztására való képesség is. Az egyéneknek képesnek kell lenniük az információk, adatok, tartalmak és digitális identitások kezelésére és védelmére, valamint a szoftverek, az eszközök, a mesterséges intelligencia és a robotok felismerésére és hatékony alkalmazására.

A digitális technológiák és tartalmak használatához a kialakulásukkal szembeni körültekintő és kritikus, ugyanakkor kíváncsi, nyitott és előretekinő attitűdre van szükség. Mindazonáltal ezen eszközök használata etikus, biztonságos és felelős hozzáállást is igényel.

5. A személyes, a szociális és a tanulás elsajátítására vonatkozó kompetencia

A személyes, a szociális és a tanulás elsajátítására vonatkozó kompetencia az önreflexióra, a hatékony időgazdálkodásra és információkezelésre, a másokkal konstruktív módon történő együttműködésre, az ellenállóképesség fenntartására, valamint a tanulás és a karrier kézben tartására való képességet jelenti. Magában foglalja a bizonytalan és bonyolult helyzetek kezelésére, a tanulás elsajátítására, a személyes fizikai és érzelmi jólétről való gondoskodásra, a fizikai és mentális egészség megőrzésére, az egészségtudatos, jövőorientált életvezetésre, valamint a másokkal való együttérzésre, továbbá a konfliktusok inkluzív és támogató módon történő kezelésére való képességet is.

Az ehhez a kompetenciához kapcsolódó elengedhetetlen ismeretek, készségek és attitűdök

A sikeres interperszonális kapcsolatok és társadalmi részvétel érdekében elengedhetetlen a különféle társadalmakban és környezetben általánosan elfogadott viselkedési és kommunikációs szabályok ismerete. A személyes, a szociális és a tanulás elsajátítására vonatkozó kompetencia szükségessé teszi az egészséges elme, test és életmód mibenlétének ismeretét is. Idetartozik az is, hogy ismerjük a számunkra bevált tanulási stratégiákat, azt, hogy milyen kompetenciákat kell fejlesztenünk, és milyen módjai vannak a kompetenciafejlesztésnek, továbbá az oktatási, képzési és karrierlehetőségek, valamint a rendelkezésre álló útmutatás és támogatás megtalálásának.

A készségek között szerepel a saját képességek meghatározására, az összpontosításra, a bonyolult helyzetek kezelésére, a kritikus gondolkodásra és a döntéshozatalra való képesség. Idetartozik a másokkal együttműködésben és az önállóan történő tanulásra és munkavégzésre, a tanulási folyamat megszervezésére és az abban való kitartásra, a tanulás értékelésére és megosztására, szükség esetén segítség kérésére, valamint a karrier és a társas interakciók hatékony kezelésére való képesség. Az egyéneknek ellenállóképesnek kell lenniük, és ismerniük kell a bizonytalanság és a stressz kezelésének módját. Képesnek kell lenniük továbbá konstruktív módon kommunikálni a különböző környezetekben, csapatban dolgozni és tárgyalni. Idetartozik a toleráns magatartás, a különböző nézőpontok kifejezése és megértése, valamint a bizalom megteremtésére és az együttérzésre való képesség is.

A kompetencia azon alapul, hogy az egyén képes-e pozitívan hozzáállni a személyes, szociális és fizikai jólétéhez, valamint az egész életen át tartó tanuláshoz. A kompetencia alapját az együttműködés, a magabiztosság és az integritás attitűdje képezi. Ez magában foglalja mások sokféleségének és szükségleteinek tiszteletben tartását, valamint azt, hogy készen álljunk mind az előítéletek leküzdésére, mind pedig a kompromisszumkötésre. Az egyéneknek képesnek kell lenniük célokat azonosítani és meghatározni, motiválni önmagukat, valamint fejleszteni ellenállóképességüket és önbizalmukat annak érdekében, hogy egész életük során képesek legyenek eredményesen tanulni. A problémamegoldó attitűd egyaránt támogatja a tanulást és az egyén azon képességét, hogy felszámolja az előtte álló akadályokat és kezelje a változásokat. Ennek része egyrészt az a szándék, hogy az előzetesen tanultakat és az élettapasztalatainkat alkalmazzuk, másrészt pedig az a kíváncsiság, amely az élet különböző területein való tanulás és fejlődés lehetőségeinek keresésére irányul.

6. Állampolgári kompetencia

Az állampolgári kompetencia az egyén azon képessége, hogy felelős polgárként cselekedjen és teljes mértékben részt vegyen a polgári és társadalmi életben, és ehhez ismerje a társadalmi, gazdasági, jogi és politikai koncepciókat és struktúrákat, valamint a globális fejleményeket és a fenntarthatósággal kapcsolatos kérdéseket.

Az ehhez a kompetenciához kapcsolódó elengedhetetlen ismeretek, készségek és attitűdök

Az állampolgári kompetencia az egyénnel, a csoportokkal, a munkaiügyi szervezetekkel, a társadalommal, a gazdasággal és a kultúrával kapcsolatos alapvető koncepciók és jelenségek ismeretén alapul. Idetartozik az Európai Unióról szóló szerződés 2. cikke és az Európai Unió Alapjogi Chartája szerinti közös európai értékek ismerete. Magában foglalja az aktuális események ismeretét, valamint a nemzeti, az európai és a világtörténelem fő fejleményeinek kritikus értelmezését. Magában foglalja továbbá a társadalmi és politikai mozgalmak céljainak, értékeinek és irányelveinek, valamint a fenntartható rendszereknek, különösen a globális szintű éghajlat- és demográfiai változásnak, valamint az ezek hátterében álló okoknak az ismeretét. Emellett elengedhetetlen az európai integráció, valamint az Európában és a világban létező sokféleség és kulturális identitások ismerete. Idetartozik az európai társadalmak multikulturális és társadalmi-gazdasági dimenzióinak, valamint annak megértése, ahogyan a nemzeti kulturális identitás hozzájárul az európai identitáshoz.

Az állampolgári kompetenciához kapcsolódó készségek a másokkal közös érdekből vagy közérdekből – például a társadalom fenntartható fejlesztése érdekében – történő hatékony együttműködésre való képességre vonatkoznak. Ez magában foglalja a kritikus gondolkodást és az integrált problémamegoldást lehetővé tevő készségeket, az érvek megfogalmazásának készségét, továbbá a közösségi tevékenységekben és a valamennyi – helyi, nemzeti, európai és nemzetközi – szinten történő döntéshozatalban való konstruktív részvételt is. Magában foglalja továbbá a média hagyományos és új formáihoz való hozzáférésre, azok kritikus hozzáállással történő megközelítésére és használatára, valamint a média demokratikus társadalmakban betöltött szerepének és feladatának megértésére vonatkozó képességet.

Az emberi jogok tiszteletben tartása – mint a demokrácia alapja – jelenti a felelős és konstruktív attitűd alapjait. A konstruktív részvétel magában foglalja az állampolgári tevékenységekben és a demokratikus döntéshozatal valamennyi szintjén való részvétel iránti hajlandóságot. Magában foglalja a társadalmi és kulturális sokféleség, a nemek közötti egyenlőség és a társadalmi kohézió elősegítését, a fenntartható életmódot és a béke és erőszakmentesség kultúrájának népszerűsítését, továbbá a mások magánéletének tiszteletben tartására, valamint a környezet iránti felelősségvállalásra való készséget. A politikai és társadalmi-gazdasági fejleményekkel, a humán tudományokkal, valamint az interkulturális kommunikációval kapcsolatos érdeklődés szükséges ahhoz, hogy készen álljunk az előítéletek leküzdésére és szükség esetén a kompromisszumkötésre, valamint hogy biztosítsuk a társadalmi igazságosságot és méltányosságot.

7. Vállalkozói kompetencia

A vállalkozói kompetencia a lehetőségek és az ötletek kiaknázására és mások számára értéké alakítására vonatkozó képességet jelenti. Alapját a kreativitás, a kritikus gondolkodás és a problémamegoldó képesség, a kezdeményezőképeség és a kitartás, valamint a kulturális, társadalmi vagy pénzügyi értékkel bíró projektek tervezése és irányítása érdekében másokkal együttműködő munkavégzés képezi.

Az ehhez a kompetenciához kapcsolódó elengedhetetlen ismeretek, készségek és attitűdök

A vállalkozói készséghez szükség van annak ismeretére, hogy különböző helyzetek és lehetőségek állnak rendelkezésre ahhoz, hogy az ötleteket egyéni, társas vagy szakmai tevékenységek keretében megvalósítsuk, továbbá ismerni kell e helyzetek és lehetőségek keletkezésének módját. Az egyéneknek ismerniük kell a projektek tervezésének és irányításának módszereit, amelyek magukban foglalnak folyamatokat és erőforrásokat is. Rendelkezniük kell közgazdasági ismeretekkel, valamint tisztában kell lenniük a munkáltatókat, a szervezeteket, illetve a társadalmat érintő társadalmi és gazdasági lehetőségekkel és kihívásokkal is. Ismerniük kell továbbá az etikai elveket, a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos kihívásokat, és tudatában kell lenniük saját erősségeiknek és gyengeségeiknek.

A vállalkozói készségek alapját a kreativitás jelenti, amely magában foglalja a képzelőerőt, a stratégiai gondolkodást és a problémamegoldó készséget, valamint a kritikus és konstruktív gondolkodást a kreatív folyamatok és az innovatív megoldások létrehozása során. Magukban foglalják az önálló és a másokkal együttműködve csapatban való munkavégzésre, az erőforrások (humán és tárgyi erőforrások) mozgósítására, valamint a tevékenységek fenntartására való képességet. Idetartozik a költségekkel és értékekkel kapcsolatos pénzügyi döntéshozatalra való képesség is. Kulcsfontosságú a másokkal való hatékony kommunikáció és tárgyalás képessége, valamint a bizonytalanság, a kétértelműség és a kockázatok megalapozott döntéshozatal során szükséges kezelésének képessége is.

A vállalkozói attitűd jellemzője a kezdeményező és felelősségvállaló beállítottság, a proaktivitás, az előrettekintő hozzáállás, a bátorság és kitartás a célok elérésében. Magában foglalja a mások motiválására és ötleteik elismerésére irányuló vágyat, az empátiát, az emberekről és a világról való gondoskodást, valamint a folyamat során etikus módszerek alkalmazásáért történő felelősségvállalást.

8. A kulturális tudatosság és kifejezőképesség kompetenciája

A kulturális tudatosság és kifejezőképesség kompetenciája magában foglalja annak megértését és tiszteletben tartását, ahogyan az ötletek és jelentések kreatív módon kifejezésre és közlésre kerülnek a különböző kultúrákban, a művészetek és a kultúra egyéb formáin keresztül. Idetartozik az is, hogy az ember saját ötleteit, valamint a társadalomban elfoglalt helyét vagy szerepét sokféle módon és helyzetben át tudja látni, létre tudja hozni és ki tudja fejezni.

Az ehhez a kompetenciához kapcsolódó elengedhetetlen ismeretek, készségek és attitűdök

Ehhez a kompetenciához szükség van a helyi, nemzeti, regionális, európai és globális kultúrák és azok kifejeződésének ismeretére, ideértve e kultúrák nyelvét, örökségét és hagyományait, kulturális termékeit, továbbá szükség van még annak megértésére, hogy ezek hogyan hatnak egymásra és az egyén elképzeléseire. E kompetencia magában foglalja annak értését is, hogy az alkotó, a résztvevő és a közönség között milyen módon történik a különböző gondolatok átadása írott, nyomtatott és digitális szövegekben, színházi előadásokban, filmekben, táncelőadásokban, játékokban, a művészet és a formatervezés terén, zenében, szertartásokban és építészetben, valamint a több formai nyelvet ötvöző alkotásokban. Szükséges hozzá annak megértése, hogy az ember személyisége és kulturális öröksége hogyan fejlődik egy kulturálisan sokszínű világban, valamint hogy a művészetek és a kultúra más megnyilvánulási formái hogyan járulhatnak hozzá világszemléletünkhöz és világunk formálásához.

A készségek magukban foglalják a szimbolikus és absztrakt ötletek, élmények és érzelmek empátiával történő kifejezésére és értelmezésére való képességet, valamint annak képességét, hogy mindezt számos művészeti ágban és a kultúra egyéb megnyilvánulási formáiban tegyék meg. A készségek közé tartozik a személyes, társadalmi és gazdasági értéktérítés lehetőségeinek a művészeteken és a kultúra egyéb megnyilvánulási formáin keresztüli beazonosításának és felismerésének képessége, valamint a kreatív folyamatokban önállóan és másokkal együtt történő részvételre való képesség is.

Fontos, hogy nyitott hozzáállást és tiszteletet tanúsítsunk a kulturális kifejezőmód sokszínűsége iránt, valamint hogy etikus és felelős módon kezeljük a szellemi és a kulturális tulajdonjogokat. A pozitív hozzáállás részét képezi a világgal kapcsolatos kíváncsiság, az új lehetőségek elképzelése iránti nyitottság, valamint a kulturális élményekben való részvételre való hajlandóság is.

A kulcskompetenciák fejlesztésének támogatása

A kulcskompetenciák azon ismeretek, készségek és attitűdök dinamikus ötvözei, amelyekre egy tanulónak élete során – már kisgyermekkorától kezdve – szüksége van. A magas színvonalú és inkluzív oktatás, képzés és egész életen át tartó tanulás mindenki számára lehetőségeket kínál a kulcskompetenciák fejlesztéséhez, ennek megfelelően a kompetencia-központú módszereket minden oktatási, képzési és tanulási formában – egész életen át – lehet alkalmazni.

Az egész életen át tartó tanulás keretében megvalósuló, kompetencia-központú oktatás, képzés és tanulás támogatása terén három kihívás azonosítható: változatos tanulási módszerek és környezetek megléte; a pedagógusok és az oktatásban dolgozó más szakemberek támogatása; valamint a kompetenciafejlesztés értékelése és validálása. E kihívások kezelése érdekében több bevált gyakorlatot is azonosítottak.

a) A tanulási módszerek és környezetek változatossága

a) A tudományágakon átívelő tanulás, az oktatás különböző szintjei, valamint a képzés és a tanulás különböző, például munkaerőpiaci szereplői között létrejött partnerségek, csakúgy mint az együttműködésen alapuló oktatást és tanulást és a tanulók aktív részvételét és döntéshozatalát hangsúlyozó „teljes iskola” megközelítések gazdagabb tanulási élményt biztosíthatnak. A tudományágakon átívelő tanulás lehetővé teszi a különböző tantárgyak közötti kapcsolat megeremelését a tantervekben, valamint szoros összefüggés megeremelését a tanultak, illetve a társadalmi változások és a társadalmi vonatkozások között. Az oktatási és képzési intézmények, továbbá az üzleti élet, a művészetek, a sportvilág, az ifjúsági közösség, a felsőoktatás vagy a kutatóintézmények külső szereplői közötti, ágazatokon átívelő együttműködések kulcsfontosságú szerepet tölthetnek be az eredményes kompetenciafejlesztésben.

b) Az alapvető készségek elsajátítása, valamint a szélesebb értelemben vett kompetenciafejlesztés elősegíthető azzal, ha a hagyományos tanulmányokat szisztematikusan kiegészítik szociális és emocionális tanulással, művészetekkel, valamint az egészségtudatos, jövőorientált, fizikailag aktív életmódot támogató, egészségjavító fizikai aktivitással. A személyes, szociális és a tanulás elsajátítására vonatkozó kompetenciák korai életszakasztól kezdődő erősítése jó alapot biztosíthat az alapvető készségek kifejlesztéséhez.

c) A kutatásalapú, a projektalapú, a vegyes, a művészeteken és játékokon alapuló tanuláshoz hasonló tanulási módszerek fokozhatják a tanulókkal kapcsolatos motivációt és elköteleződést. Hasonlóképpen a kísérletező tanulás, a munkaalapú tanulás és a természettudományok, a technológia, a műszaki tudományok és a matematika területén alkalmazott tudományos módszerek is hozzájárulhatnak számos kompetencia fejlesztéséhez.

d) A tanulás színvonalának javítása és a digitális kompetenciák fejlesztésének támogatása érdekében érdemes a tanulókat, az oktatásban dolgozó szakembereket és a tanulási szolgáltatókat ösztönözni a digitális technológiák használatára. Ennek egyik módja az „európai programozás hetéhez” hasonló uniós kezdeményezésekben való részvétel. A SELFIE nevű eszközhöz hasonló önértékelési eszközök használata javíthatja az oktatási, képzési és tanulási szolgáltatók digitális kapacitását;

e) A vállalkozói tapasztalatszerzésre irányuló konkrét lehetőségek, a vállalkozásoknál betölthető gyakornoki helyek, a vállalkozók által oktatási és képzési intézményekben tett látogatások, valamint a gyakorlati vállalkozói tapasztalatok szerzése – például a kreativitást vizsgáló tesztek, az induló innovatív vállalkozások, a diákok által irányított közösségi kezdeményezések, az üzleti szimulációk vagy a vállalkozói készségeket fejlesztő projektalapú tanulás – különösen hasznosak lehetnek a fiatalok, de a felnőttek és a tanárok számára is. A fiataloknak biztosítani lehetne a lehetőséget arra, hogy iskolai oktatásuk során legalább egy alkalommal vállalkozói tapasztalatot szerezzenek. Az iskolák, közösségek és vállalkozások közötti helyi szintű partnerségek és platformok kulcsfontosságú szerepet játszhatnak – különösen a vidéki területeken – a vállalkozási ismeretek oktatásának elterjesztésében. A tanároknak és az iskolaigazgatóknak nyújtott megfelelő képzés és támogatás döntő fontosságú lehet a tartós fejlődés és vezető szerep tekintetében.

f) A többnyelvűségi kompetencia fejlesztésére sor kerülhet a külföldi oktatási, képzési és tanulási formákkal való szoros együttműködés, az oktatási szakemberek és a tanulók mobilitása, illetve az eTwinning, az EPALE és hasonló online portálok használata révén is.

- g) Minden tanulóknak – ideértve a hátrányos helyzetű és a sajátos nevelési igényű tanulókat is – megfelelő támogatást lehetne biztosítani ahhoz, hogy kiteljesíthessék az oktatásukban rejlő potenciált. Ilyen támogatás lehet például a nyelvi, tanulási vagy társadalmi-érzelmi támogatás, a kortársak által végzett mentorálás, a tanórán kívüli tevékenységek, a pályorientációs tanácsadás vagy az anyagi támogatás is.
- h) Az oktatási, képzési és tanulási formák közötti – valamennyi szintre kiterjedő – együttműködés kulcsfontosságú lehet a tanulók egész életen át tartó folyamatos kompetenciafejlesztésének javítása, valamint az innovatív tanulási módszerek kidolgozása tekintetében.
- i) Az oktatási és képzési, valamint a helyi közösségből és a munkáltatók köréből kikerülő oktatáson kívüli partnerek közötti együttműködés a formális, nem formális és informális tanulással együttesen hozzájárul a kompetenciafejlesztés támogatásához, és megkönnyítheti az oktatásból a munka világába, illetve a munka világából az oktatásba való átmenetet.
- b) *Az oktatásban dolgozó szakemberek támogatása*
- a) A kompetenciaközpontú oktatási, képzési és tanulási módszerek beépítése az alapfokú oktatásba és a folyamatos szakmai fejlődésbe segítheti az oktatásban dolgozó szakembereket abban, hogy saját környezetükben átalakítsák az oktatást és a tanulást, valamint abban is, hogy hozzáértő módon hajtsák végre a módszert.
- b) Az oktatásban dolgozó szakembereket támogatni lehetne a kompetenciaközpontú módszerek kidolgozásában saját területükön az oktatási szakemberek csereprogramja, a társaktól való tanulás és a társak által nyújtott tanácsadás révén, ami pedig nagyobb rugalmasságot és önállóságot tenne lehetővé a tanulás szervezésében hálózatokon, együttműködésen és gyakorló közösségeken keresztül.
- c) A kompetenciaközpontú módszereknek az oktatás és tanulás terén való alkalmazása érdekében segítséget lehetne nyújtani az oktatásban dolgozó szakembereknek az innovatív gyakorlatok kidolgozása, a kutatásokban való részvétel és az új technológiák – többek között a digitális technológiák – felhasználása terén.
- d) Útmutatást lehetne nyújtani az oktatásban dolgozó szakemberek számára, a szakértői központokhoz, valamint a megfelelő eszközökhöz és anyagokhoz való hozzáférésük ugyanis javíthatja az oktatás színvonalát, valamint a tanulási módszereket és gyakorlatokat.
- c) *A kompetenciafejlesztés értékelése és érvényesítése*
- a) A kulcskompetenciák leírása alapján létre lehetne hozni a tanulási eredmények keretrendszerét, amelyeket ezt követően ki lehetne egészíteni a megfelelő eszközökkel a diagnosztikai célú, formatív és szummatív értékelés és a megfelelő szintű validálás érdekében ⁽¹⁾.
- b) A digitális technológiák különösen hozzájárulhatnak a tanulók fejlődésének több dimenzió mentén történő megragadásához, többek között a vállalkozói ismeretekkel kapcsolatos tanulás terén.
- c) A kulcskompetenciák nem formális és informális tanulási környezetben történő értékeléséhez különböző megközelítéseket lehet kidolgozni, ideértve a munkáltatók, a pályorientációs szakemberek és a szociális partnerek által végzett vonatkozó tevékenységeket is. Ezeket mindenki számára elérhetővé kell tenni, különösen az alacsonyán képzett személyek számára, így támogatva a továbbtanulásukat.
- d) A nem formális és az informális tanulás során elért tanulási eredmények validálása kiterjeszhető és eredményesebbé tehető az előzetes nem formális és informális tanulás eredményeinek érvényesítéséről szóló tanácsi ajánlással összhangban, ideértve a különböző validálási eljárásokat. A validálási folyamatot segítheti továbbá az olyan eszközök használata, mint az Europass és a Youthpass, amelyek a dokumentálást és önértékelést szolgáló eszközként szolgálnak.

⁽¹⁾ Például a közös európai nyelvi referenciakeret, a digitális kompetenciakeret, a vállalkozói kompetenciakeret, valamint a PISA kompetencialeírásai segítségként szolgálnak a kompetenciák értékeléséhez.